

УДК 378.016:78:159.943.7:781.24:[780.616.43+780.62](045)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/90-2-44>

Ганна РАЛО,
orcid.org/0000-0003-0887-1559

доктор філософії,
викладач кафедри теоретичної, музично-інструментальної та вокальної підготовки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»
(Одеса, Україна) aaopera1992@gmail.com

ЧИТАННЯ НОТ З АРКУША НА УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТАХ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Стаття присвячена проблемі розвитку читання нот з аркуша у здобувачів освіти у процесі навчання гри на ударних інструментах. Визначено, що формування навички читання нот у музикантів-ударників становить надзвичайну потребу. Виявлено, що читання нот з аркуша є одним із основних векторів діяльності викладача зі здобувачами освіти у процесі їх фахової підготовки. Визначено, що формування навички читання з аркуша на ударних інструментах характеризується специфічними ознаками. На основі аналізу науково-методичної літератури окреслено основні питання за цієї проблематикою, які отримали роз'яснення у наукових доробках авторів. Визначено внесок зарубіжних вчених, викладачів-практиків у сфері ударних інструментів у розгляді цього питання. Мета роботи полягає у висвітленні специфічних ознак, які впливають на оволодіння навичкою читання нот з аркуша на ударних інструментах. Визначено сутність «читання нот з аркуша» у довідкових джерелах та науковій літературі. На основі аналізу наукових досліджень вчених підкреслено значимість та визначено вплив опанованої навички читання нот з аркуша на професійне зростання студента. За результатами вивчення науково-методичних джерел, які присвячені проблемі розвитку читання нот з аркуша на ударних інструментах, визначено та охарактеризовано специфічні особливості, які впливають на опанування навичкою читання нот з аркуша. Встановлено, що зосередженість на оптимальності відтворення застосованих при грі на ударних специфічних прийомів, ударів, технік гри можуть позначатися на удосконаленні читання нот з аркуша. Визначено, що формування навички читання нот з аркуша на звуковисотних клавішних ударних інструментах з огляду її специфічності відмінності від оволодіння означеною навичкою на шумових інструментах може бути перешкодою для її розвитку на цих конструкціях здобувачем освіти. Виявлено, що музична нотація сучасних творів для ударних може гальмувати процес читання. Встановлено, що концентрація музиканта-ударника на координуванні частин виконавського апарату між собою може створювати перешкоди для поліпшення навичок читання нот з аркуша. Виявлено, що специфіка відтворення звуку на ударних інструментах, топографічні особливості ударного інструментарію певної групи ускладнює читання нот. Визначено, що відсутність доступу до ударних інструментів для самостійного тренування читання нот студентами перешкоджає швидкому опануванню навички.

Ключові слова: музично-інструментальна підготовка, читання нот з аркуша, навички, навчання гри на ударних інструментах, студент, специфічні ознаки.

Ganna RALO,
orcid.org/0000-0003-0887-1559

Doctor of Philosophy,
Lecturer at the Department of Theoretical, Musical-Instrumental and Vocal Training
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky
(Odesa, Ukraine) aaopera1992@gmail.com

SIGHT-READING ON PERCUSSION INSTRUMENTS: BEFORE STATEMENT OF THE PROBLEM

The article is devoted to the problem of developing sight-reading in students in the process of learning to play percussion instruments. It was determined that the formation of sight-reading skills in percussion musicians is an urgent need. It was found that sight-reading is one of the main vectors of the lecturer's activity with students in the process of their professional training. It was determined that the formation of sight-reading skills on percussion instruments is characterized by specific features. Based on the analysis of scientific and methodological literature, the main issues on this issue are outlined, which have been clarified in the authors' scientific works. The contribution of foreign scientists, lecturers-practitioners in the field of percussion instruments to the consideration of this issue is determined. The purpose of the work is to highlight the specific features that affect the mastery of sight-reading skills on percussion instruments. The essence of «sight-reading» in reference sources and scientific literature is determined. Based on the analysis of

scientific research, the significance and influence of the mastered sight-reading skills on the professional growth of the student are emphasized and determined. According to the results of the study of scientific and methodological sources devoted to the problem of developing sight-reading on percussion instruments, specific features that affect the mastery of sight-reading skill have been identified and characterized. It has been established that the focus on the optimal reproduction of specific techniques, strokes, and playing techniques used when playing percussion instruments can affect the improvement of sight-reading. It has been determined that the formation of sight-reading skills on pitched keyboard percussion instruments, due to its specific difference from mastering the specified skill on unpitched percussion instruments, can be an obstacle to its development on these constructions by the student. It has been revealed that the musical notation of modern works for percussion instruments can inhibit the sight-reading process. It has been established that the concentration of a percussion musician on coordinating the parts of the performing apparatus with each other can create obstacles to improving the sight-reading skills. It has been found that the specificity of sound reproduction on percussion instruments, the topographical features of the percussion instruments of a certain group complicate the sight-reading. It has been determined that the lack of access to percussion instruments for independent training in sight-reading by students prevents the rapid mastery of the skill.

Key words: music and instrumental training, sight-reading, skills, learning to play percussion instruments, student, specific features.

Постановка проблеми. Для здобувачів освіти, основним інструментом у яких є ударні інструменти, незалежно від напрямку їх подальшої практичної діяльності, оркестрової, сольної чи педагогічної роботи, формування навички читання нот з аркушу набуває особливої затребуваності.

Таким чином, читання нот з аркушу вважається однією із провідних напрямків роботи викладача зі студентами під час їх музично-інструментальної підготовки. Завдяки опрацюванню різного репертуару, ознайомлення з різноманітними стилями та жанрами музики, оволодіння навичкою гарного читання нот відкриває широкі можливості як для професійного, так й кар'єрного зростання музиканта.

Майбутній фахівець повинен мати навички не тільки швидкого читання, а й ще точного та впевненого виконання нового музичного тексту на різноманітних інструментах ударної групи, бути мобільним щодо транспонування музичного твору з аркушу тощо. У свою чергу, все це потребує пошуку відповідних методів для успішного опанування читанням нот з аркуша. Водночас, формування означеної навички на ударних інструментах має свої специфічні особливості, що відрізняє їх від багатьох інших музичних інструментів. Таким чином, постає актуальним розгляд специфічних ознак, читання нот з аркуша на ударних інструментах. Враховуючи, що означена проблематика не отримала належного висвітлення у доробках українських вчених у сфері ударних інструментів, обрана тематика статті є вельми актуальною.

Аналіз досліджень. Аналіз науково-методичних розробок вчених виявив, що розгляд питання щодо формування навичок читання нот є досить затребуваним. Зокрема, наукові доробки авторів І. І. Бойчук (Бойчук, 2021), Т. І. Гризоглазової (Гризоглазова, 2021), О. С. Кочелаба (Кочелаба, 2005), М. А. Моїсєєвої (Моїсєєва, 2017), В. В. Чер-

ній (Черній, 2025), В. І. Ходоровського (Ходоровський, 2012), присвячені методиці формування означеної навички, застосуванню методів для її розвитку, окресленню елементів цієї навички, умов щодо правильності прочитання нотного тексту, рекомендацій щодо підбору музичного матеріалу тощо. Зазначимо, що висвітлення означеного питання у сфері ударних інструментів, отримало особливої уваги у наукових розробках зарубіжних авторів – педагогів-практиків. Зокрема, окремі напрацювання присвячені проблемі формування означеної навички на звуковисотних клавішних ударних інструментах, або на певних інструментах з цієї групи – маримбі (А. Gomez (Gomez, 2006), Ming-Hui Kuo (Kuo, 2012), О. Molina (Molina, 2016), J. Smith (Smith, 1999)). У той же час, важливого значення опануванню навичкою читання нот з аркушу надається у зарубіжних методичних посібниках, курсах навчання гри, в яких розміщено рекомендації, а також запропоновано комплекс різноманітних завдань щодо розвитку читання нот. (G. Green (Green, 1984), G. Whaley (Whaley, 1974) тощо).

Мета статті полягає у визначенні специфічних особливостей опанування навичкою читання нот з аркушу нот на ударних інструментах.

Виклад основного матеріалу. У довідковій літературі «читання з листа» (італ. а prima vista) визначається як «виконання на інструменті або голосом незнайомого твору без попереднього вивчення» (Юцевич, 2003: 313).

У той же час у наукових доробках вчених сутнісний зміст «читання нот з аркушу» висвітлюється з різних боків. Зокрема, М. А. Моїсєєва охарактеризовує його як «вміння вільно орієнтуватися у незнайомому нотному тексті та доцільно відтворювати його на інструменті (або голосом)» (Моїсєєва, 2017: 158). У свою чергу Т. І. Гризоглазова, визначає «читання нот з аркушу» як

«різновид музично-виконавської діяльності, особливістю якої є безперервність процесу гри, а метою – розкриття в загальних рисах художнього змісту незнайомого музичного твору» (Гризоглазова, 2021: 23). Водночас, розглядаючи його зміст й з психофізіологічної точки зору, авторка трактує його як «синтез зорової, музично-слухової й рухомоторної сфер виконання за активної участі уваги, пам'яті, інтонування, творчої уяви виконавця, спрямованої на розкриття художнього змісту музичного твору» (Гризоглазова, 2021: 25).

Підкреслюючи вагомість опанування означеної навички для музиканта, у своїх наукових доробках автори визначають цілу низку професійних компетентностей, які формуються завдяки читанню нот з аркушу. Зокрема, В. В. Черній виокремлює шість видів: виконавську, теоретико-музичну, комунікативну, психологічну, художньо-естетичну, самоменеджмент та кар'єрну компетентність (Черній, 2025: 158).

Надаючи особливу роль навичці читання нот з аркушу у музичному розвитку, розширенні музичних уявлень, знань та інтересів студентів, І. І. Бойчук зазначає, що «перед виконавцем, який регулярно читає з аркуша, нескінченним потоком проходять твори різних авторів, стилів, жанрів, історичних епох. Читаючи з аркуша, виконавець доходить до самої сутності музики» (Бойчук, 2021: 24).

Крім того, деякі автори розглядаючи читання нот з аркушу як найбільш складну форму читання підкреслюють, що «така діяльність потребує активізації уваги, пам'яті, музичного мислення студентів, сприяє їхньої здатності до музично-слухових уявлень та формуванню в них навичок слухового контролю й вільної орієнтації в нотному тексті» (Моїсєєва, 2017: 158–159).

Зазначимо, що у сфері навчання гри на ударних інструментах, формування навички читання нот з аркуша, вважається однією із складних завдань, яке постає перед музикантом (A. Gomez (Gomez, 2006), Ming-Hui Kuo (Kuo, 2012), O. Molina (Molina, 2016)). Зокрема, Мін-Хуей Куо, досліджуючи питання покращення означених навичок на маримбі, визначає низку поширених проблемних пунктів з якими стикаються здобувачі освіти під час читання нот з аркушу, зокрема: «1) страх зробити помилку; 2) зупинка після перших кількох неправильних нот та спроба виправити помилку; 3) погляд, кинутий, то на ноти, то на маримбу; 4) спроба запам'ятати з першої спроби; 5) занадто швидкий темп; 6) написання назв нот над кожною нотою; 7) використання навчальних інструментів для ідентифікування назв нот; 8) надмірна увага

до техніки; 9) нездатність визначити, чи грають вони правильний звук; 10) нездатність перенесення з фортепіано вже отриманих навичок гри» (Kuo, 2012: 3–4).

У роботі, присвяченій грі з аркушу на звуковисотних клавішних ударних інструментах «Educator's Guide To Sight-Reading On A Keyboard Instrument» О. Моліна виокремлює такі причини, як: «відсутність тактильного відгуку під час гри, властиві для інструменту специфічні техніки гри, доступність інструментів, різноманіття інструментів для отримання досвіду, необхідність запам'ятовування, а не читання, різниця у розмірах пластин між інструментами...» (Molina, 2016: 9). У зв'язку з цим, постає необхідним висвітлення специфічних особливостей, які впливають на розвиток означеної навички на ударних інструментах.

Навчання гри на ударних інструментах передбачає оволодіння навичками та уміньми на різноманітних інструментах цієї групи, які між собою відрізняються не тільки за конструктивними, акустичними ознаками, а й ще відмінностями у техніці гри на них. Різноманіття ударів та прийомів гри, використання при виконанні дві, чотири палок вимагає від музиканта ретельного підходу до вивчення їх особливостей та опанування ними, що накладає відбиток на розвиток інших навичок у процесі гри, таких як читання нот з аркуша. Так, під час виконання, музикант, зосереджуючись на правильності здійснення певних технічних завдань, спрямовує всю свою увагу на окремому музичному фрагменті, що в свою чергу, може створювати гальмуючий ефект під час читання нового твору.

Крім того, на ударних інструментах, читання сучасних творів, передбачає використання різноманітних специфічних прийомів гри, зокрема, різних способів глушіння пластин на вібрафоні, кластерів, гру серединою або кінцем держака палки на маримбі, вібрафоні, виконання педального глісандо на літаврах, що врешті-решт вимагає від музиканта особливої концентрації до їх виконання, що може уповільнювати читання нот з аркуша.

Зауважимо, що на відміну від інших інструментів, при грі на шумових інструментах, розвиток читання нот з аркушу відбувається на прикладі літератури, де відсутнє звуковисотне співвідношення нот. Навпроти, інструменти, які входять до групи звуковисотних клавішних ударних, вимагають від музиканта не тільки знання ритмічних рудиментів, а й ще інтервалів, акордів, різноманітних ритмічних послідовностей тощо. Таким чином, у студентів, які мали попередній досвід виконання тільки на інструментах без визначеної висоти звуку, можуть виникати бар'єри при

читанні нот з аркушу на маримбі, вібрафоні, ксилофоні: «Більшість перкусіоністів починають вивчати своє сімейство інструментів із знайомства з барабанами. Якщо у них немає досвіду гри на фортепіано або будь-якого іншого інструменту, читання мелодичної та гармонічної музики на нотному стані схоже на вивчення нової мови. Багато музикантів, які потрапляють до цієї категорії, зазвичай припиняють грати, якщо роблять помилку або досягають складного місця під час читання нового музичного твору» (Куо, 2012: 4).

Нотація сучасних творів для ударних потребує від музиканта миттєвого їх зчитання та переведення у звукову форму, що у більшості своїй без попереднього ознайомлення з нею, неможливо відтворити музичний фрагмент на інструменті. У зв'язку з чим, це призводить до зупинок виконавця під час гри.

Читання творів для ударних інструментів передбачають від музиканта виконання складної координаційної роботи під час гри, як між верхньої частиною виконавського апарату верхніх кінцівок, так й між нижньою та верхньою, а в деяких випадках між руками та голосом. Таким чином, зосередженість уваги музиканта припадає саме на узгодженість між окремими частинами тіла, або голосу, що також ускладнює процес читання нового тексту.

Низка вчених (А. Gomez (Gomez, 2006), Ming-Hui Kuo (Kuo, 2012), О. Molina (Molina, 2016), J. Smith (Smith, 1999)) особливу увагу акцентують, що при грі на ударних інструментах відсутній прямий тактильний контакт між виконавським апаратом верхніх кінцівок музиканта та інструментом, на відміну від багатьох інших музичних інструментів, наприклад, як на фортепіано та різноманітних духових інструментах, де руки музиканта попередньо розташовуючись безпосередньо на клапанах інструменту або на клавіші, одразу надають можливість «відчувати» клавіатуру. Для видобування звуку на ударних використовується допоміжний виконавський засіб – палка, яка є перехідною ланкою між рукою виконавця та інструментом. У зв'язку з цим, виникає проблема в точності влучення по певному місцю мембрани, або, що характерно для звуковисотних клавішних ударних інструментів, – влучення по необхідній пластині інструмента, що потребує візуального контролю від музиканта в момент здійснення удару.

Гальмування в розвитку читання нот з аркушу на ксилофоні, маримбі, вібрафоні може бути викликано особливостями топографії їх клавіатури, зокрема, побудуванням клавіатурних рядів на одній або двох різних площинах, розміром

пластин, їх шириною та довжиною у залежності від певної моделі та діапазону інструменту, формою хроматичного ряду пластин.

Значною перешкодою для розвитку читання нот з аркушу, особливо на таких ударних інструментах, як: маримба, вібрафон, літаври, ударна установка, становить відсутність доступу студентів до цих інструментів для виконання їх самостійної роботи, у зв'язку з цим у здобувача освіти немає можливості відпрацювання означеної навички: «Доступ до інструментів може бути проблематичним для ударників. В інших інструменталістів часто є особисті чи орендовані інструменти, які вони можуть взяти додому та використати. У ударників, з іншого боку, зазвичай немає всіх інструментів, на яких вони гратимуть, особливо великих концертні інструменти. Якщо приміщення для оркестру чи репетиційні зони недоступні поза заняттями, учням може бути важко займатися» (Molina, 2016: 19).

Висновки. Отже, проведене дослідження демонструє, що проблема розвитку читання нот з аркушу на ударних інструментах займає важливе місце у процесі навчання гри на них. Отримані результати надали зробити нам такі висновки:

1. Аналіз наукових розвідок авторів демонструє, що розвиток означеної навички сприяє художньо-технічному зростанню студента, вільному та впевненому орієнтуванню його у музиці різних жанрів, стилів та напрямків, швидкої адаптації музиканта у різноманітних музичних колективах. Крім того, навички читання нот з аркушу значно розширюють коло професійної діяльності, відкриваючи можливості до працевлаштування в різноманітні оркестри, музичні гурти тощо.

2. На відміну від інших музичних інструментів, формування навички читання нот з аркушу має свої особливості, які в більшій мірі викликані різноманітністю інструментарію, технік та прийомів гри, конструктивними ознаками самих інструментів, специфікою видобування звуку на них, особливостями нотації сучасних творів та їх змісту, можливостями домашньої самостійної практики читання нот з аркушу.

Враховуючи те, що означена робота обмежена певним обсягом, у процесі дослідження визначилися вектори наступних досліджень у цьому напрямку. На нашу думку, більш детального вивчення потребує проблема опанування читання нот з аркуша на шумових інструментах, зокрема, на ударній установці, малому барабані. Крім того окремого розгляду потребує застосовані у сфері ударних інструментів методів роботи щодо розвитку читання нот з аркуша.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчук І. І. Читання нот з аркуша як важливий складник програми з музично-інструментальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2021. Вип. 38. С. 22–27. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/38.4>
2. Гризоглазова Т. І. Методика формування читання музичного тексту. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2021. № 75. Т. 1. С. 24–25. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2021_75\(1\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2021_75(1)_6)
3. Кочелаба О. С. Читання нот з листа на заняттях з фортепіано: метод. реком. для вищих навч. закл. кул. і мист. I–II рівнів акредитації. Вінниця: Нова книга, 2005. 12 с.
4. Моїсєєва М. А. Особливості роботи з музичним текстом у процесі читання нот з листа. *Актуальні проблеми текстотворення у лінгводидактичній та мистецтвознавчій площинах*: зб. наук. праць (за матер. міжрегіон. науково-метод. семінару). м. Житомир, 2017. С. 158–161. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/30149/>
5. Ходоровський В. І. До питання виховання у студентів навичок читання нот з аркуша. *Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір*: матеріали. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28–29 бер. 2012 р. Київ, 2012. С. 813–822.
6. Черній В. В. Читання нот з листа як засіб формування професійних компетентностей музиканта. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2025. Вип. 84. Т. 3. С. 156–161. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-3-22>
7. Юцевич Ю. Є. Музика: словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 352 с. URL: <https://archive.org/details/dovidnyk2003/page/3/mode/1up>
8. Green G. Instruction Course for Xylophone. /Eds. R. Eyles, G. Whaley. Ft. Lauderdale: Meredith music publications, 1984. 161 p.
9. Gomez A. Sight-Reading Through Spatial Visualization: A Method for Mallet Sight-reading. *Percussive Notes*. 2006. October. Vol. 44, No. 5. P. 52–53.
10. Kuo Ming-Hui. Strategies and Methods for Improving Sight-Reading: diss. ...Doctor of Musical Arts. Lexington, 2012. 98 p. URL: https://uknowledge.uky.edu/music_etds/6/.
11. Molina O. Educator's Guide To Sight-Reading On A Keyboard Instrument. *The PAS Educator's Companion*. 2016. Vol. 4, No. fall. P. 9–18.
12. Smith J. Reading Technique on Keyboard Percussion Instruments. *Percussive Notes*. 1999. June. Vol. 37, No. 3. P. 40–41.
13. Whaley G. Fundamental studies for mallets. Ft. Lauderdale: JR Publications, 1974. 45 p.

REFERENCES

1. Boichuk, I. I. (2021). Chytannia not z arkusha yak vazhlyvyi skladnyk prohramy z muzychno-instrumentalnoi pidhotovky maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva. [Sight-reading as an important component of the musical and instrumental training program for future music teachers] *Innovatsiina pedahohika*, 38, 22–27. doi: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/38.4> [in Ukrainian].
2. Hryzohlazova, T. I. (2021). Metodyka formuvannia chytannia muzychnoho tekstu. [Methodology of formation of reading of musical text] *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii*, 75, 1, 24–25. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2021_75\(1\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2021_75(1)_6) [in Ukrainian].
3. Kochelaba, O. S. (2005). Chytannia not z lysta na zaniattiakh z fortepiano: metod. rekom. dlia vyshchikh navch. zakl. kul. i myst. I-II rivniv akredyatsii. [Sight-reading in piano lessons: methodical recommendations for higher education institutions of music and art of I–II levels of accreditation] Vinnytsia: Nova knyha, 12 [in Ukrainian].
4. Moisieva M. A. (2017). Osoblyvosti roboty z muzychnym tekstem u protsesi chytannia not z lysta. [Features of working with musical text in the process of sight-reading]. *Aktualni problemy tekstotvorennya u lnhvodydaktychnii ta mystetstvoznavchii ploshchynakh*: zb. nauk. prats (za mater. mizhrehion. naukovo-metod. seminaru), 158–161. Retrieved from: <https://eprints.zu.edu.ua/30149/> [in Ukrainian].
5. Khodorovsky, V. I. (2012). Do pytannia vykhovannia u studentiv navychok chytannia not z arkusha. [On the issue of developing students' sight-reading skills]. *Modern strategies of university education: qualitative dimension*. (p. 813–822). B. Grinchenko Kyiv University. [in Ukrainian].
6. Chernii, V. V. (2025). Chytannia not z lysta yak zasib formuvannia profesiinykh kompetentnostei muzykanta. [Sight-reading as a means of forming professional competencies of a musician] *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 84, 3, 156–161. doi: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-3-22> [in Ukrainian].
7. Yutsevykh, Yu. Ye. (2003). Muzyka: slovnyk-dovidnyk. [Music: dictionary-reference book]. Ternopil: Navchalna knyha-Bogdan. Retrieved from: <https://archive.org/details/dovidnyk2003/page/3/mode/1up> [in Ukrainian].
8. Green, G. & Eyles R., Whaley G. (Eds). (1984). *Instruction Course for Xylophone*. Ft. Lauderdale: Meredith music publications.
9. Gomez, A. (2006, October). Sight-Reading Through Spatial Visualization: A Method for Mallet Sight-reading. *Percussive Notes*, 5, 44, 52–53.
10. Kuo Ming-Hui. (2012). *Strategies and Methods for Improving Sight-Reading*. (Doctoral dissertation, Doctor of Musical Arts, College of Fine Arts at the University of Kentucky). Theses and Dissertations-Music.6. URL: https://uknowledge.uky.edu/music_etds/6/.
11. Molina O. (2016). Educator's Guide to Sight-Reading on a Keyboard Instrument. *The PAS Educator's Companion*, fall, 4, 9–18.
12. Smith J. (1999, June). Reading Technique on Keyboard Percussion Instruments. *Percussive Notes*, 3, 37, 40–41.
13. Whaley G. (1974). *Fundamental studies for mallets*. Ft. Lauderdale: JR Publications.

Дата першого надходження рукопису до видання: 28.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 26.09.2025

Дата публікації: 23.10.2025